

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів  
(найменування кафедри)

**РЕФЕРАТ**  
**кваліфікаційної роботи**  
**на здобуття освітнього ступеня магістра**  
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»  
(шифр та найменування спеціальності)  
за магістерською програмою професійного спрямування  
Державні та муніципальні фінанси  
(назва магістерської програми)  
на тему: «Державний фінансовий контроль органів Державної аудиторської  
служби України: теорія та практика»  
(назва теми)

**Виконавець:**

студент групи М 12 ЦЗФН

Стрижовець Є.М.

(прізвище, ім'я, по батькові)

\_\_\_\_\_  
/підпис/

**Науковий керівник:**

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Хомутенко А. В.

(прізвище, ім'я, по батькові)

\_\_\_\_\_  
/підпис/

## ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

**Актуальність теми.** Сучасний стан соціально-економічного розвитку і добробуту суспільства безпосередньо залежать від ефективності та результативності механізму державної політики й управління наявними ресурсами. Адже в умовах збільшення масштабів використання державних ресурсів та подолання наслідків глобальної фінансово-економічної кризи пріоритетним завданням держави та її інститутів є зміцнення економічного і соціального потенціалу країни шляхом якісного управління державними фінансами. Від того, наскільки законно, ефективно, прозоро здійснюється управління використання і збереження державних фінансових ресурсів, необоротних та інших активів у міністерствах та інших органах виконавчої влади, державних фондах, бюджетних установах і суб'єктах господарювання державного сектору економіки, а також від якості організації та здійснення контролю за цим процесом значною мірою залежить фінансова стабільність і безпека країни, ефективність державної політики, рівень якості життя населення, досягнення соціально-економічних цілей держави. Тому в процесі забезпечення якості управління та використання державних ресурсів важливою є роль інститутів державного фінансового контролю, ефективність інструментів і методичних прийомів, які вони використовують у процесі діяльності.

Слід зазначити, що успіх у процесі з удосконаленням механізму державного фінансового контролю (далі – ДФК), ефективності і дієвості його системи залежать, насамперед, від правильності визначення та ефективного вирішення організаційно-структурних проблем, тобто – від процесу удосконалення його організаційної та функціональної структури шляхом виявлення «слабких місць» та приведення у відповідність до сучасних потреб управління економікою.

Питання реформування і вдосконалення системи державного фінансового контролю досліджувалися багатьма науковцями та практиками в економічній і юридичній галузі. Зокрема Бурцев В. розглядав ДФК, як основу формування та функціонування державної системи формування інформації про фінансовий стан країни, Овсянникова Л. визначав ДФК, як реалізацію права держави законними шляхами захищати свої фінансові інтереси та фінансові інтереси своїх громадян, Дікань Л. відокремлював особливості етимологічного та змістовного аналізу основних термінів і понять системи ДФК, Черечук Х. зазначила, що проблемним питанням є відшкодування особами завданих збитків, Петренко П. обґрунтував необхідність модернізації державного фінансового контролю, Рябохін С. наголошував, що ДФК це не просто механізм відстеження бюджетного процесу, а й моніторинг та аналіз стану економіки і суспільства, спрямований на фінансову оцінку ефективності використання державою ресурсів, що їй виділяються.

**Метою магістерської роботи** є розгляд теоретичних засад державного фінансового контролю органів Державної аудиторської служби України, аналізу оцінки державного фінансового контролю органів ДАСУ та встановлення пріоритетних напрямків їх удосконалення.

Відповідно до поставленої мети були поставлені та вирішені наступні основні **завдання**:

- дослідити теоретичні основи здійснення державного фінансового контролю;
- розглянути ДАСУ, як орган державного фінансового контролю;
- визначити напрямки і порядок проведення контрольних заходів органами ДАСУ;
- провести моніторинг результатів контрольних заходів органів ДАСУ;
- проаналізувати динаміку та структуру основних результативних показників контролю ДАСУ;
- оцінити ефективність функціонування ДАСУ;
- вивчити світовий досвід організації державного фінансового контролю органів виконавчої влади;
- розглянути підходи до удосконалення контрольних заходів органів ДАСУ;
- запропонувати шляхи підвищення ефективності діяльності ДАСУ.

**Об'єктом дослідження** є економічні відносини, які виникають в процесі проведення фінансового контролю органів ДАСУ та удосконалення державного фінансового контролю органів ДАСУ.

**Предметом дослідження** дослідження є результати державного фінансового контролю органів Державної аудиторської служби України.

**Методи дослідження.** Для вирішення поставлених завдань використовувались такі методи, як: аналіз, систематизація, зіставлення обробка даних та графічна презентація результатів здійснювалась за допомогою електронних таблиць MS Excel.

**Інформаційною базою дослідження** є теоретична та законодавча база. До теоретичної основи дослідження відносяться навчальні посібники, періодичні видання, монографії в галузі державного фінансового контролю та до законодавчої бази відносяться нормативно правові акти відповідно організації та функціонування органів державного фінансового контролю, а саме: Закони України, Конституція України, Укази Президента України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, матеріали Міністерства фінансів України, інтернет джерела, статистичні та аналітичні звіти Державної аудиторської служби України тощо.

**Науковою новизною отриманих результатів.** Проведене у роботі дослідження дозволило об'єктивно оцінити стан державного фінансового контролю органів ДАСУ та визначити шляхи підвищення ефективності діяльності ДАСУ.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що представлені напрямки збалансування державного бюджету можуть бути використані в роботі Міністерства фінансів України при розробці нормативно-правових актів.

**Структура роботи.** Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що налічує 102 джерела. Обсяг основного змісту рукопису складає 76 сторінок.

## ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади державного фінансового контролю органів ДАСУ**» розкриваються теоретичні засади державного фінансового контролю органів Державної аудиторської служби України. Визначено сутність, функції та види державного фінансового контролю, розглянуто Держаудитслужбу, як орган державного фінансового контролю та досліджені напрямки і порядок проведення контрольних заходів органами Держаудитслужби.

У другому розділі «**Аналітична оцінка державного фінансового контролю органів ДАСУ**» проведено аналітичну оцінку державного фінансового контролю органів ДАСУ, а саме: моніторинг результатів контрольних заходів Держаудитслужби, аналіз динаміки та структури основних результативних показників контролю Держаудитслужби та оцінено ефективність функціонування служби.

У третьому розділі «**Пріоритетні напрямки удосконалення державного фінансового контролю ДАСУ**» розкрито світовий досвід організації фінансового контролю органів виконавчої влади, запропоновано підходи до удосконалення контрольних заходів органів Держаудитслужби та шляхи підвищення ефективності діяльності служби.

## ВИСНОВКИ

В роботі узагальнено теоретичну базу стосовно процесів організації та здійснення фінансового контролю органами Державної аудиторської служби України.

Для досягнення мети роботи в було вирішено ряд поставлених завдань і відповідно до них можна зробити такі висновки:

1. В ході дослідження теоретичних засад державного фінансового контролю органів ДАСУ було встановлено, що основоположні теоретичні аспекти досить не мають визначень на законодавчому рівні, нормативно-правове поле фінансового контролю законодавчо в Україні досить не врегульоване. Закон України «Про фінансовий контроль в Україні», який повинен стати основним нормативно-правовим актом, що регламентуватиме систему відносин фінансового контролю, ще досі залишається не прийнятим. Адже саме він повинен стати теоретичною базою та визначення конкретних дій та повноважень органів контролю, оскільки в деяких питаннях повноваження контролюючих органів ще й досі не розмежовані.

2. Державна аудиторська служба України - центральний орган виконавчої влади, діяльність якого координується КМУ та забезпечує реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, відповідно до постанови КМУ від 3 лютого 2016 року № 43. Утворена ДАСУ Постановою КМУ від 28 жовтня 2015 року № 868 реорганізувавши Державну фінансову інспекцію шляхом перетворення.

Згідно з реорганізацією змінюються завдання органу державного фінансового контролю. Відбувається оновлення кадрового складу, реформування та оптимізація функцій, розставляються акценти діяльності ДАСУ. Також, у Держаудитслужбі державний фінансовий контроль стає інструментом перш за все запобігання та попередження порушень, оцінки ефективності та результативності діяльності підприємств і установ, надання рекомендацій щодо покращення їх фінансово-господарської діяльності.

3. Державна аудиторська служба України забезпечує державний фінансовий контроль через проведення таких контрольних заходів, як інспектування, державний фінансовий аудит, перевірка державних закупівель.

Інспектування здійснюється органом державного фінансового контролю у формі ревізії та полягає у документальній і фактичній перевірці певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності підконтрольної установи, яка має забезпечувати виявлення наявних факторів порушення законодавства, встановлення винних у їх допущенні посадових і матеріально відповідальних осіб.

Державний фінансовий аудит є різновидом державного фінансового контролю і полягає у перевірці та аналізі органом державного фінансового контролю фактичного стану справ щодо законного та ефективного використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

Також державний фінансовий аудит поділяється на такі види, як: державний фінансовий аудит діяльності суб'єктів господарювання; державний фінансовий аудит виконання бюджетних програм; державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів; державного фінансового аудиту державних (регіональних) цільових програм; державного фінансового аудиту інвестиційних проектів; державного фінансового аудиту Пенсійного фонду України, фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування; державного фінансового аудиту використання інформаційних технологій; державного фінансового аудиту суб'єктів господарювання державного сектору економіки (операційний).

Третім і останнім контрольним заходом є перевірка державних закупівель. Відповідно до ЗУ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», контроль за дотриманням законодавства у сфері закупівель здійснюється шляхом проведення моніторингу закупівлі у порядку, встановленому ЗУ "Про публічні закупівлі", проведення перевірки закупівель, а також під час державного фінансового аудиту та інспектування.

4. В роботі досліджено діяльності органів ДАСУ. Таким чином, слід відмітити стрімке зменшення загальної кількості контрольних заходів, при цьому

майже по кожному другому контрольному заходу органи Держаудитслужби звертаються до правоохоронних органів. Також можна відмітити, що відсоток матеріалів, що за результатами виявлення порушень у ході контрольних заходів передаються до правоохоронних органів з кожним роком зростає і вже у 2017 році сягнув значення, що перевищує 80%. Що свідчить про наявних серйозних порушень законодавства на підконтрольних об'єктах. Серед виявлених фінансових порушень, що призводять до втрат фінансових і матеріальних ресурсів виділяють фінансові ресурси, що недоотримані підконтрольним об'єктом, відповідно й державою та витрати, що проведені з порушенням законодавства, які й займають зазвичай більшу питому вагу у загальному обсязі виявлених порушень. Вони в свою чергу включають в себе нецільові витрати державних ресурсів, незаконні витрати та недостачі

5. Задля забезпечення результативності, дієвості та ефективності державного фінансового контролю органами Держаудитслужби зменшується загальна кількість державного фінансового контролю. А саме, збільшується частка аудитів у загальній кількості заходів контролю проведених Держаудитслужбою за період 2014-2018 років та зменшується частка ревізій від загальної кількості контрольних заходів.

За результатами державного фінансового аудиту працівниками Держаудитслужби надаються пропозиції об'єктам контролю, за їх впровадженням можна визначити економічний ефект державного фінансового аудиту. У 2018 році цей показник зріс майже у 8 раз порівняно з 2014 роком та становив 463,1 млн. грн.

Також відповідно до аналізу структури усунення фінансових порушень видно, що цей показник є нестійким, він то збільшується, то зменшується. Загалом протягом 2014-2018 років було усунуто фінансових порушень на загальну суму 4 113,9 млн. грн з 18 934,1 млн. грн виявлених, тобто 21,7%. Це досить низький показник, що свідчить про необхідність організаційного та законодавчого вдосконалення контролю після проведення контрольних заходів органами Держаудитслужби.

6. Відповідно до аналізу ефективності функціонування ДАСУ видно, що протягом 2014-2018 років відбувається зниження ефективності діяльності Державної аудиторської служби України. Позитивна динаміка спостерігалась лише по коефіцієнту дієвості контролю, який показує скільки бюджетних коштів, повернутих до державного бюджету, припадає на 1 грн бюджетних коштів, використаних не за цільовим призначенням та по коефіцієнту реалізації контролю, що є неоднозначним.

Головними причинами зниження ефективності діяльності Держаудитслужби стали: зменшення кількості проведених контрольних заходів; високе навантаження на 1 працівника; низький рівень взаємодії з правоохоронними органами; незначні обсяги коштів, повернутих до державного бюджету за підсумками контрольних заходів; зменшення обсягу перевірених коштів.

7. В рамках вивчення зарубіжного досвіду організації урядового фінансового контролю зроблено акцент на особливості організації урядового фінансового контролю у розвинених країнах світу, таких як: Чехія, Румунія, США, Великої Британії, Франції та ін. Разом з тим, розглянуто основні функції, які

покладені на урядовий орган фінансового контролю у перерахованих країнах. Результати дослідження свідчать про те, їх що функції схожі та направлені на контролю на ефективність витрачання бюджетних коштів. Однак, кожна країна має свої особливості, які пов'язані із рядом чинників, наприклад із історично прийнятою у країні формою правління, особливостями розподілу функціональних повноважень між гілками влади, ступенем демократичного розвитку суспільства.

8. Під час розгляду підходів до удосконалення контрольних заходів органів ДАСУ визначено загальні проблеми організації державного фінансового контролю; загальні проблеми з якими стикається Держаудитслужба при проведенні державного фінансового аудиту; проблему спільного функціонування двох контрольних заходів, а саме: аудиту та ревізії та проблеми, які виникають під час здійснення перевірки та моніторингу закупівель. Відповідно до цього потреба подальшого розвитку підходів удосконалення контрольних заходів ДАСУ необхідна, особливо державного фінансового аудиту, з огляду на необхідність комплексного і системного контролю за дотриманням підконтрольними установами принципів ефективності та результативності, прозорості, обґрунтованості управління, цільового використання ресурсів держави, що дасть змогу підвищити рівень ефективності системи державного фінансового контролю в Україні.

9. Отже, проведене дослідження дало змогу виявити низку проблемних моментів в організації фінансового контролю органами Держаудитслужби і за якими запропоновані такі пропозиції підвищення ефективності діяльності ДАСУ:

- розбудова уніфікованої нормативно-методологічної бази та стандартизація державного фінансового контролю;
- зміцнення кадрового потенціалу Держаудитслужби; формування механізму побудови партнерських відносин органами Держаудитслужби з державними органами;
- удосконалення інформаційного забезпечення Держаудитслужби, а також унормування механізму взаємодії та обміну інформації з іншими державними органами;
- удосконалення інституційної основи наявних видів державного фінансового аудиту, шляхом розроблення методичних вказівок.

## АНОТАЦІЯ

**Стрижовець Є.М. «Державний фінансовий контроль органів Державної аудиторської служби України: теорія та практика».**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 072«Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою професійного спрямування «Державні та муніципальні фінанси». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглянуто теоретичні засади державного фінансового контролю органів Державної аудиторської служби України. Визначено сутність, функції та види державного фінансового контролю. Досліджено Державну аудиторську службу України, як орган державного фінансового контролю.

Проведено аналітичну оцінку державного фінансового контролю органів Державної аудиторської служби України. Проаналізовано динаміку та структуру основних результативних показників, а саме: обсяг виявлених ДАСУ порушень та обсяг відшкодованих ресурсів, стан взаємодії ДАСУ із правоохоронними органами, ефективність функціонування ДАСУ тощо.

Визначені підходи до удосконалення контрольних заходів органів ДАСУ та шляхи підвищення ефективності діяльності ДАСУ.

**Ключові слова:** державний фінансовий контроль, Державна аудиторська служба України, інспектування, державний фінансовий аудит, перевірка державних закупівель.

## ABSTRACT

### **Strizhovets E.M. "State Audit Service of Ukraine: theory and practice"**

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty «Finance, Banking and Insurance» under the master's program «State and municipal finances».— Odessa National Economics University.— Odessa, 2019.

The theoretical principles of the state financial control of the bodies of the State Audit Service of Ukraine are considered in the paper. The essence, functions and types of state financial control are determined. The State Audit Service of Ukraine as a body of state financial control was investigated.

Analytical evaluation of the state financial control of the bodies of the State Audit Service of Ukraine was carried out. The dynamics and structure of the main performance indicators are analyzed, namely: the amount of detected SASU violations and the amount of recovered resources, the state of interaction of SASU with law enforcement agencies, the effectiveness of the functioning of SASU and so on.

Approaches to improving the control measures of the SASU bodies and ways to increase the efficiency of the SASU activities are defined.

**Key words:** state financial control, State Audit Service of Ukraine, inspection, state financial audit, public procurement review.